

Kõrghariduse ja teaduse rahastamise ning korraldamise rakkerühma 2016.a. augusti koosolekute otsuste protokoll

Rakkerühm (edaspidi RR) arutas esimese töökuu jooksul seitset TAN raporti ettepanekut, mille rakkerühma liikmed olid eelnevalt läbiviidud küsitluse põhjal liigitanud prioriteetseteks.

1. Teaduse baasrahastuse tõstmise ettepanek

Kokkuvõtte arutelust:

- Baasrahastuse suurendamine adresseeriks kahte probleemi: luua eeldused 1) ettevõtluskoostöö stimuleerimiseks ja 2) akadeemilise karjäärimudeli rakendamiseks.
- Rahastusele kehtestatavate tingimustega on riigil võimalik seada kõrgkoolidele eesmärged ning suunata arengut, mis vastaks ühiskonna vajadustele.
- Eraldatavale rahale seatavate tingimuste osas on RR-is lahkavamus.
- RR-l puudub piisav ülevaade praegusest teaduse ja kõrghariduse rahastusest tegemaks vastavasisulisi ettepanekuid.

Otsus:

RR pooldab baasrahastuse tõstmise ettepaneku detailsemat edasiarendamist. Esimese sammuna palub RR 14.09 infot Haridus- ja Teadusministeeriumilt (HTM) ja Rahandusministeeriumilt (RM) detailset ülevaadet kuidas, millistes mahtudes ja milliste instrumentide kaudu täna teaduse riigipoolne finantseerimine toimib. HTM ja RM esitavad info 14.09 infotunni vormis.

2. 100 üliõpilasele välismaises tippülikoolis õppimise toetuse ettepanek

Kokkuvõtte arutelust:

- Antud ettepanek adresseeriks järgnevaid probleeme: 1) et tööjõuturul oleks palju erinevate oskustega inimesi; 2) et teaduses oleks erinevate kompetentsidega inimesi.
- Toetuse tingimused vajavad täpsustamist: millisele kraadiõppele on toetus õigustatuim; millised erialad on "riigile olulised".
- Ettevõtjad peavad olema kaasatud protsessi ning nende tellimus on oluline.
- Eestisse tööle naasmise kohustuse tingimus on problemaatiline.

Otsus:

RR toetab üldjoontes ettepanekut võimaldada toetust, kuid peab vajalikuks kaaluda juba loodud toetuskeemide laiendamise/täiendamise võimalikkust või nende tulemustest õppimist (nt Kristjan-Jaagu doktorantuur välismaal). Tingimuste seadmine eeldab edasist arutelu. Selleks tellib RR ülevaate ca 5 riigi stipendiumisüsteemist (võimalikud võrdlused: Soome, Norra, Singapur, Kasahstan jt). Ülevaade peab sisaldama toetussüsteemi kirjeldust, statistikat mahtudest ja kokkuvõtet eksperthinnangutest tulemuslikkusele.

Ülevaadete teostajateks on avaliku halduse, sotsioloogia jms. erialade doktorandid või magistriskraadiga inimesed. Uuringute hinnanguline eelarve 3000 - 5000 eurot ning töö tähtaeg 1. detsember.

3. Doktoriõpe ingliskeelseks viimise ettepanek

4. Tehnika- ja tehnoloogiavaldkondades magistriõpe ingliskeelseks ettepanek

Kokkuvõte arutelust:

- Doktoriõppe tasandil on Eestis võimalik õppida inglise keeles 67 erialal 70-st.
- Ettepaneku eesmärki mõisteti RR-is erinevalt. Kas selleks on: 1) võimalus Eestis õppida neil, kes eesti keelt ei valda (st suurem rahvusvahelistumine), või 2) tõsta ingliskeelse õppega tudengite keeleoskust ja seeläbi nende kvalifikatsiooni ja konkurentsivõimet töajooturul?
- Tuleb adresseerida ingliskeelse kõrghariduse kvaliteeti Eestis: õppejõudude keeleoskus on ebapiisav, välisõppejõudude värbamiseks puuduvad vajalikud ressursid. Antud teema haakub ülikoolide kvaliteedi mõõtmise ja toetuslepingutesse seatavate tingimustega.
- Tuleb tõhustada rahvusvaheliste üliõpilaste selektsiooniprotsesse, tõsta politsei ja piirivalve menetlusvõimekust.
- Tõstatus küsimus, kas RR peaks valdkondi laiendama (st lisaks tehnikale ja tehnoloogiale)?

Otsus:

Eestis on doktorantuuris võimalik õppida inglise keeles pea kõikidel erialadel, mistõttu RR ei pea vajalikuks antud ettepaneku edasist arutelu sellisel kujul.

Otsustati sõnastada ingliskeelse õppega seonduvad ettepanekud ümber järgnevalt: “Ingliskeelse õppe osakaalu ja kvaliteedi tõstmine”. Selle teemaga jätkatakse hilisemas etapis: RR pakub välja ettepanekud selle teostamiseks (nt suurendada rahastust välisõppejõudude sissetoomiseks, tõhustada üliõpilaste selektsiooni, tõsta PPA võimekust jms). Antud teema haakub ka ülikoolide kvaliteedi mõõtmisega, RR kaasab vajadusel eksperte ning pakub välja ülikoolide tulemuslepingutesse teemaga seonduvaid mõõdikuid.

5. Ühine turundus: University Estonia loomine

Kokkuvõte arutelust:

Selleteemaline koostöö toimub, riigi poolt rahastatuna toimivad hetkel programmid “Study in Estonia” (Archimedes) ja “Reserach in Estonia” (ETAg).

Otsus:

RR ei toeta ettevõtte loomist riigi poolt. Ühine turundustegevus toimib ning peab ka edaspidi olema juhitud ülikoolide endi poolt. Juhul kui TAN peab vajalikuks, et RR seda ettepanekut edasi analüüsiks, paluda ettepaneku tegijal Gunnar Okkil esitada RR-le täiendavad andmed ettepaneku sisu kohta.

6. Ülikoolide tehnoloogiasirde (TS) ettevõtte loomine

Kokkuvõte arutelust:

- Ülikoolid värbasid lõppenud Spinno programmi toel TS-i spetsialiste, osades ülikoolides eksisteerivad struktuuriüksused kommertsialiseerumise edendamiseks, kuid seni ei ole ülikoolidel olnud selleks piisavat vajadust ega sisemist motivatsiooni.
- TS-i element on planeeritud muudetavatesse baasrahastuse tingimustesse.

- Patendi omandamine on Eestis keerukas protsess, teadlased vajavad selles osas nii tuge kui ka motivatsiooni seda ette võtta teadusartiklite kirjutamise kõrval.

Otsus:

RR ei toeta TS ettevõtte loomist v.a. kui see toimub ülikoolide enda initsiatiivil. RR toetab Adapter platvormi-laadseid algatusi. Selleks, et leida alternatiivseid ettepanekuid, kuidas valitsus saaks toetada tehnoloogia siiret, tellib RR 4-5 juhtumianalüüsi teistest riikidest ja ülikoolidest, leidmaks mudelit, mis võiks Eesti puhul töötada. Uuringu hinnanguline eelarve 2000 - 3000 eurot. Alternatiivina uuringu tellimisele arutati ka eksperdi või ekspertide leidmist, kes selles vallas tegutsemise kogemust jagaksid ja oskaksid erinevate mudelite (sh ühise ettevõtte loomise) plusse ja miinuseid välja tuua.

7. Ülikoolide juhtimise lihtsustamine

Kokkuvõtte arutelust:

- Ülikoolid on organisatsiooni- ja juhtimisstruktuuri poolest keerulised institutsioonid, mille puhul ei ole paralleelide tõmbamine eraettevõtetega alati kohane.
- Ülikoolides on juhtimine probleemiks erinevatel tasanditel, kuna edutatakse teadustöö alusel. On keeruline sisse tuua mitteakadeemilise taustaga professionaale juhtimaks akadeemikuid.
- RR ei toeta riigipoolset sekkumist ülikooli sisesse juhtimisse, ülikoolidele peab jääma põhiseadusega tagatud autonoomia. See puudutab ka juhtimiskompetentsi arendamist institutsioonide siseselt.
- Ülikooliseaduse muutmine annaks ülikoolidele suuremad õigused juhtimisstruktuuride ümberkujundamiseks ning erinevate huvigruppide kaasamiseks ülikoolide juhtimisse.
- Riik saab suunata kõrgkoolide tegevust ja käitumist joonduma riiklike strateegiatega erinevate hoobadega, millest üheks on tulemusrahastamine.

Otsus:

RR toetab Ülikooliseaduse muudatust, mis toetab ülikoolide juhtorganitesse inimeste valimist väljastpoolt (sh erasektori esindajad)—eesmärgiga tugevdada sidet ülikoolide ning ühiskonna vajaduste vahel. RR ei toeta riigipoolset otsest administratiivset sekkumist ülikooli sisesse juhtimisse. Samas usub RR, et riigil on muid instrumente ülikoolide juhtimise kvaliteedi tõstmiseks. Selleks palub RR HTM-ilt ülevaadet plaanitavast toetuslepingute süsteemist infotunni vormis (infotund toimub 30.09.).

/allkirjastatud digitaalselt RR liikmete poolt/

Tõnu Pekk, Rakkerühma juht

Andres Öpik, Teaduste Akadeemia

Hanna Kanep, Rektorate Nõukogu

Peep Jonas, Rektorate Nõukogu

Indrek Reimand, Haridus- ja Teadusministeerium

Viljar Lubi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Kaie Koskaru-Nelk, Rahandusministeerium

Toomas Tamsar, Töandjate Keskliit

Kaido Kaljulaid, Teenusmajanduse Koda

Jaanus Mür, Eesti Üliõpilaskondade Liit